

POVESTEA PÂINII ȘI A SOARELUI

Viorica Cucereanu

Mihail Grecu își plimba privirea peste lumina vopselelor încă umede, uitând cu desăvârșire de cafeaua care aburea pe masă. Alături, ca o pasăre după zbor, se odihnea penelul. “Așa ceva înca n-a văzut Parisul!” – exclamase Maestrul cu voce tare, deși se afla singur în atelier. Era spusa sa preferata, mesajul vieții sale – “să facă ceva ce nu a văzut Parisul!”, ceea ce ar uimi și ar minuna lumea.

Într-adevăr, lucrarea proaspăt finisată producea o impresie magnetizantă. *Pâinea și Soarele!* Concentratul de lumină vie, plămada Creatorului, unea Cerul cu Pământul. Respirația de aur a Veșniciei. Lumină absolută. Alături de celelalte două lucrări - *Poarta Orheiului Vechi și Săptămâni la Orheiul Vechi*, crea o imagine exactă a scurgerii nestăvilite și infinite a timpului...

Pentru Mihail Grecu, personalitate emblematică a artelor plastice basarabene din perioada post-belică, tripticul solicitat de Academie era mai mult decât o comandă avantajoasă. Maestrul avea o considerație deosebită pentru omul de știință, cutezătorul care înfruntă necunoașterea, el însuși fiind un remarcabil cercetător și experimentator al artelor plastice. În atelierul său, asemănător cu un autentic laborator de cercetare, Mihail Grecu, marele pasionat de știință și de descoperiri științifice, studia și modela, prin mijloace picturale, opera Creatorului: *Facerea lumii, Gaura neagră, Spațiul cosmic, Culoarele Cosmosului, Integritatea materiei*. “Pe când eram copil, credeam că lumea s-a născut odată cu mine”, - mărturisea el zâmbind.

Mihail Grecu era un versatil: mereu în schimbare, ca marea. A avut noroc de studii temeinice – mai întâi la Academia de Arte Plastice din București, apoi la Școala de Arte Plastice din Chișinău. Făcuse școala vestitelor galerii de la Moscova și Leningrad. Din tinerețe, refuzase să picteze ceea ce cerea partidul – “spice mari, lanuri dese de grâu, oameni plinuți cu fețe roz”. Aidoma marilor pictori renascentiști, în anii 50, într-o bună zi, el a adunat în mijlocul atelierului tablourile și schițele timpurii, dându-le foc. Părăsise, astfel, drumul comun, făcându-și părția sa aparte în artă, pe care mergea de unul singur.

Ostracizat din cauza aceasta la baștină, Mihail Grecu se bucura de cu totul altă atitudine la Moscova, centrul elitelor intelectuale de atunci. Lucrările sale aveau să le procure pe parcurs Galeria Tretiakov, muzeele din Vilnius, Tallin, Riga, Tibilisi, Koln.

Prima mutație în activitatea plasticianului s-a produs în debutul anilor 60 ai secolului XX, el axându-se asupra exaltării cromatice. Culoarele în

picturile lui dau în clocot, de parcă ar intra în reacții chimice, spărgând hotarul dintre material și spiritual! Cunoscător și, iarăși! cercetător subtil al artei populare, a știut să etaleze frumusețea covorului popular și a limbajului incifrat în el; frumusețea arhitectonicii populare – mesele, porțile, beciurile, casele, răstignirile, morile comportă, prin timp, mesaje neperitoare.

Tendențele moderne din artele plastice occidentale, necesitatea de a găsi noi modalități de exprimare îl fac să adopte un limbaj informal, al metaforei și simbolurilor, necunoscut până atunci în Basarabia. Mihail Grecu, pentru prima dată în spațiul nostru, folosește în lucrările sale nu doar paleta și penelul. El apelează la materiale care nu aveau nimic în comun cu pictura - vopsele și emeiluri industriale, lac, bitum, stofă, hârtie. Fantezia lui nu are margini. Pe stindardul creației sale este scris sloganul libertății, exclus din circuitul artistic oficial. Sub acest stindard se adună și crează noua generație de plasticieni, printre aceștea numărându-se Petru Jereghi, Dumitru Peicev, Andrei Sârbu, Ludmila Ţonceva și mulți alții.

...Tripticul a plăcut și a fost expus în sediul central al instituției. Era anul 1977. Pe parcurs, lucrările devenise parte a Academiei, atributul ei simbolic chiar, metafora incifrată în ele fiind relevantă și esențială: Omul, parte a Universului, mereu antrenat în competiția cunoașterii.

Între timp, Maestrul îmbătrânea și tot mai des zăbovea pe acasă. Într-o zi, ginerele său, cunoscutul pictor Dumitru Peicev, se duse la atelier și văzu cutremurat aburi răbufnind de sub ușă. Atelierul era inundat cu uncropul revărsat din rețeaua termică spartă. Dumitru Peicev alerga prin apa clocotindă ce-i ajungea până la genunchi, încercând să salveze pânzele, aruncându-le, zeci și zeci de tablouri, în zăpada de afară. Acestea gemeau ca oamenii, straturi de vopsea, ca pielea omenească, cădeau de pe ele, lăsând arsuri groaznice. De atunci încoace, Dumitru Peicev și fiica maestrului, Tamara Grecu-Peicev restaurează, rând pe rând, aceste lucrări de valoare inestimabilă. În aprilie curent, se vor împlini zece ani de la trecerea în nemoarte a Maestrului...

...Iar renumitul triptic din sediul Academiei dispăruse. Se făceau schimbări, permutări, reparații.

În 2006 A.Ș.M. se pregătea să serbeze 60 de ani de la întemeierea primelor instituții academice. A fost reconstruită sala de ședințe, prinse lustre de cristal. A fost aprobată stema, steagul și emblema Academiei, cusute fracuri pentru membri titulari și netitulari. Lipsa picturilor lui Mihail Grecu, însă, se resimțea ca un gol. Date urgent în căutare, ele au fost descoperite într-un depozit, grav deteriorate. Au urmat lucrări de restaurare, au fost comandate baghete elegante...

Academia și-a serbat jubileul cu fast. Sub semnul *Pâinii și a Soarelui* lui Mihail Grecu. Sub semnul liberei simțiri și cugetări.